

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

253. An mater post transitum ad secundas nuptias priuetur educatione filiorum? Et notatur, quod si maritus vxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiam, si ad secundas nuptias transeat, non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

medio eius
§. 1. à verif.
Hoc suppo-
fito.

Rebellius lib. 3. q. 7. n. 15. Casus Palau tom. 6. disp. 4. punct. 9. n. 9. & alij penes ipsos. Et ratio est: quia licet adoptio, ex qua adoptatus non transit in potestatem, & familiam adoptantis, vocetur imperfecta, id est, minus perfecta, quam arrogatio, atamen in se verè, propria, & perfecta adoptio est, sicque communiter appellatur, vt colligitur ex §. *Adoptio. Insuper. de adoptionib. & l. Adoptium. ff. de ritu nuptiar.* At textus ex iure canonico, in quibus cognatio legalis impedimentum asseritur, de adoptione absolute loquuntur, vt videre est in cap. *Ita diligere. c. Per adoptivum 30. q. 3. & cap. vnico. de cognat. legali:* ergo absque fundamento firmo restringitur cognatio legalis, vt solum procedat in arrogatione. Lex namque absolute loquens, absolute intelligenda est; nec distinctionibus eius efficacia minuenda, vt inquit textus in l. *Non distinguemus. S. cum similib. ff. de recept. arbit.*

3. Verùm negantem sententiam satis etiam probabilem esse existimo, quã tueretur Sanchez lib. 7. disp. 63. n. 9. Coninch disp. 32. n. 44. Ochaguiag. 58. Layman lib. 5. tr. 1. part. 4. c. 7. n. 3. Perez de matr. disp. 30. sect. 2. num. 6. & 7. quibus omnibus adde Texedam tom. 2. lib. 4. tr. 2. com. 21. n. 14. Ratio est: quia adoptio ista imperfecta, est dispositio quaedã ad perfectam adoptionem, vt bene D. Thomas in 4. disp. 4. art. 1. ad 2. ergo ex illa non nascitur hæc cognatio. Probo consequentiã: quia cum huiusmodi impedimentum aduerteretur matrimonio, restringendũ est vt solum ex adoptione perfecta oriatur. Accedit etiam quia, vt dictum est, per imperfectam adoptionem non transit persona adoptata in potestatem adoptantis, nec succedit in eius bonis; imò nec persona adoptans tenetur ei quotam aliquam bonorum partem in testamento relinquere.

4. Nec obstat dicere, adoptionem imperfectam esse viam, & dispositionem ad perfectam, sicut & Catechismus ad Baptismum: ergo, sicut per Baptismi Catechismus contrahitur cognatio quaedam spiritalis imperfecta, quæ solum impedit matrimonium, vt constat ex cap. *Per Catechismum. de cognat. spirit. in 6.* & per prædictam adoptionem imperfectam. Nam responderetur, esse disparẽ rationem: quia in Catechismo est expressus textus id decidens, non verò in adoptione imperfecta. Nec potest ex rationis similitudine induci matrimonij impedimentum: aliàs esset quoque dicendum, ex solo exorcismo oriri quoque impedimentum impediens, eò quod sit dispositio ad Baptismum. Displicet verò mihi id, quod asserit Texeda, hanc opinionem esse omnino veram: nam affirmatiuam existimo probabiliorẽ, & inter Iuristas, vt obseruat Villalobos, magis receptam.

5. Notandum est etiam hic, quod licet secundum communem sententiam, adoptio dirimat in linea recta, vsque ad quartum gradum descendentiũ; id est, inter adoptantem, & adoptatam, eiusque adoptatæ posteror vsque ad quartum gradum; non tamen ascendentiũ: nihilominus nouissimè Lessius in 3. par. D. Thom. ca. 10. de Sacram. matrim. dub. 9. n. 176. existimat, probabile esse, post Concilium Tridentinũ hoc impedimentum solum dirimere vsque ad secundum gradum inclusiũ, sicut cognatio spiritalis. Ita quidã Doctores Salmanticensis, & Henrici. l. 2. de matr. c. 12. Quod confirmatur: quia, si cognatio spiritalis, quæ maius est vinculum, & insolubilius, dirimit solum vsque ad secundum gradum; cur non idem dici queat de cognatione legali, quæ similis est cognationi spiritali? præsertim cum non habeamus Canonem, quo contrarium exprimitur.

RESOL. CCLII.

An inter filios adoptiuos possit esse matrimonium, vt

non obset impedimentum cognationis legalis?
Et aduertitur impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptiuum, & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima: Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 121.

§. 1. DE hoc casu interrogatus fui à Serenissimo Principe Philiberto, & eius Confessarius Mag. Dominicus de los Reys negatiuè respondit, & adducebat Petrum Ledesnam de matr. q. 57. art. 3. cui ego addebam Petrum Ochaguiam de Sac. tr. 3. de impedim. matrim. quest. 58. n. 11. & Ludouicum de San Iuan. in sum. tom. 1. de sacram. matrim. qu. 6. art. 11. dub. 5. & nouissimè hanc negatiuam sententiam ex Theologis Societ. Iesv tenet Ludouicus Meratius in sum. D. Thom. tom. 3. tr. de matr. disp. 9. sect. 10. n. 3. 2. Sed ego tunc affirmatiuam sententiam consului, quam tueretur Rebellius part. 2. lib. 3. quest. 7. com. cl. 3. num. 12. Hurtado de matr. disp. 19. diff. 1. num. 3. Præpos. in 3. part. 9. 7. de impedim. matr. dub. 13. n. 11. Sanchez de matr. lib. 7. cap. 4. n. 4. & alij penes ipsos. Dicendum est igitur inter filios legales nullum esse impedimentum cognationis legalis, cum nullo iure statuatur, esto cerni possit ex conuictu aliquod periculum incontinentiæ; tamẽ cum raro plures adoptari soleant, & ius de eo sileat, non licet extendere, cum hæc pendeat ex iure Ecclesiastico. Imò aduertit Rebellius loco cit. ex Nauarro cap. 22. n. 41. impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptiuum & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima, quod est valde notandum. Possunt igitur supradicti sine vlla præuia dispensatione matrimoniu inire, cum nullo humano iure, vt dictum est, matrimonium inter eos irritum sit, quia quæ iura pronunciant irritum fratris adoptiui cum adoptiua sorore coniugium, loquuntur de adoptiua sorore quæ simul est patris adoptantis naturalis filia, vel si sit adoptiua tantum, de fratre adoptiui, qui sit adoptantis naturalis filius.

RESOL. CCLIII.

An mater post transitum ad secundas nuptias priuetur educatione filiorum?

Et notatur, quod si maritus uxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiam, si ad secundas nuptias transeat, non amittere tutelam, neque iudicis officio ab ea expelli possit?

Sed superest difficultas, cum mater secundo nubens amittat filiorum tutelam ipso iure, etiam in conscientia, queritur, an sufficiat ad hanc penam incurrendam matrimonium ratum esse, tamen si consummatum non sit? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 12.

§. 1. DE hoc casu olim Panormi interrogatus fui, cum D. Ioanna Branciforti vidua Comitris Mazarini, iniret Matrimonium cum D. Francisco de Vigintimiliis Marchione Hieracensi. Et ad quæstionem negatiuè responder Sanchez lib. 7. disp. 88. n. 17. putat enim non excludi præcisè hanc matrem à proli pupillæ educatione, sed solum præsumptionem iuris esse contra illam, quod suspecta sit, atque aded in dubio standum esse hac præsumptione; & excludendum eam ab educatione, posse tamen iis coniecturis honestæ vitæ matris, ac vitrici, præsumptionẽ hanc infirmari, vt educatio matri non deneganda sit, quare arbitrio Iudicis committi, an mater in hac educatione præferenda aliis sit. Ducor ex leg. 1. Ced. ubi Pupilli educari debeant, vbi Textus prius tradit hanc regulam generalem. Pupilli educatio nulli potius quam matri committenda est. Vbi manifestum esse sermonẽ de matre vidua indicat limitatio statim ibi adiuncta:

adiuncta: *Si non vitricum ei induverit.* In qualimitatione iam est fermo de matre secundò nupta. Et statim subiicit Textus hæc verba: *Quando autem inter eam, & cognatos, & tutores, super hoc orta fuerit dubitatio, præses provincia inspecta personarum qualitate, & conditione pendet ubi puer educari debeat.* Et idèd lite mota in Granatensi pratorio ita Supremorum Iudicum sententia decisum esse testatur Sanchez *loco cit.* qui pro hac sententia adducit Francum, Surdum, Caldas, Baldum, Angelum, & plures alios. Hæc sententia est satis probabilis.

2. Sed ego affirmatiuæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo cum Glossa, Ruino, Menochio, Spino, Mattienzo, & alijs, quos citat Sanchez *ubi supra.* Et hanc sententiam contrà Sanchez mordicus tenet nouissimè Castrus Palaus, *to. 4. disp. 4. punct. 13. n. 14.* Quia tutela regulariter simul cum educatione coniungitur, si igitur mater ob secundas nuptias sic suspecta redditur ad bonorum pupilli administrationem, vt iure ipso ea administratione priuetur; à fortiori educatione censenda est priuata. Et confirmatur: nam vitrico permittitur, bonorum pupilli administratio *leg. fin. C. de contrario iudicio tutela.* Sed non illius educatio, secundum Gloss. *ibi verb. Proponis, & leg. 1. vers. Si non vitricum, C. ubi Pupilli educari debeant,* quia maiorem fiduciam postulat educatio personæ, quàm illius bonorum administratio. Ergo si mater nubens ob suspicionem excluditur ab administratione bonorum Pupilli, ab eius educatione exclusã censetur. Deinde quoties lex ob præsumptionem aliquid certum statuit, omnem probationem censetur excludere, tamen si expressè eam non excludat, quia est præsumptio iuris, & de iure, vt tradit Abbas *in cap. Quanto, num. 2. de Præsumptionibus.* Et *ibi Felinus, num. 3. Covarruuias 4. decret. 1. part. cap. 4. §. 1. n. 2. Menochius lib. 1. præsumpt. q. 3. n. 12. Mascardus de probat. concl. 1218. n. 4.* At leges ob præsumptionem iniquæ educationis statuunt, ne matri, si ad secundas nuptias transeat, Pupilli educandi concedantur, sed ex eius potestate extrahantur. Ergo aduersus hanc præsumptionem nulla est admittenda probatio. Neque obstat præsumptionem iuris, & de iure, aduersus quam nulla admittitur probatio, ex actibus præteritis sumendam esse: teste Euerardo in suis locis topicis, loco à tempore ad tempus, *num. 2. Menochius de Præsumptionibus, lib. 1. quæst. 3. in fine, quominus hæc præsumptio (quidquid dicat Sanchez, d. disp. 88. n. 17.) sit iuris, & de iure, siquidem ex actu præterito, scilicet ex nouo Matrimonio, nouique viri, amore præsumit ius iniquitatem in educatione committendam, quod satis est, vt sit præsumptio iuris & de iure, vt colligitur manifestè ex Authent. sed iam necesse. Cod. Donationibus ante nuptias, iuncta Glossa Authent. de æqualitate doris, collat. 8. §. Aliud quoque, verb. Priuilegium. Et pluribus comprobatur idem Sanchez, *lib. 7. disp. 37. n. 8.* Illud verò censetio priori sententiæ concedendum hanc priuatio-*

nem educationis non iure induci, sed iudicis officio faciendam esse, eò quod Textus solum priuationem futuram indicent, & Doctores de hac materia loquentes id ipsum supponant, vt bene aduertit Sanchez *d. d. disp. 88. n. 21.* Quare dum Mater secundò nubens à Iudice non priuatur Pupillorum educatione, optimè illam retinere poterit. Hæc omnia Palaus, *ubi supra* qui respondet ad omnia argumenta Sanchez, Et idèd Iudices, vel Confessarij in facti contententia ne deferant illam recognoscere.

3. Nota etiam hic quod si Maritus Vxorem Tutricem filiorum relinquit, exprimens etiam ad secundas nuptias transeat, Sanchez, *ubi supra, n. 5.* cum multis alijs docere, non solum non amittere tutelam, sed neque Iudicis officio ab ea expelli potest, quia ea designatione qualificata omnem videtur matris susceptionem quæ esse poterat: male administrationis exclusisse. Verùm mihi magis placet opinio contraria, quam aduersus Sanchez tenet Castrus Palaus *ubi supra n. 7.* cum Baunyo, Gomez, & alijs videlicet matrem secundò nubentem, saltem officio Iudicis à tutela expelli debere. Et ratio est, quæ leges in filiorum fauorem priuarunt Matrem secundò nubentem filiorum tutelam, eò quod præsumptum matres secundò nubentes, vt plurimum bona aliorum iniquè esse administraturas, quoniam ob æstimatam secundi Mariti eorum vitæ infideltatibus. At designatione à marito facta hæc suspicio frequenter contingens purgari non potest, tamen purgari singularis, & priuata suæ Vxoris suspicio: ergo non obstante ea designatione leges suam vim, & efficaciam retinent. Et confirmo: Nullibi est concessum posse matrem ad secundam vota transeuntem retinere tutelam ex mariti concessione, neque marito leges hanc priuationem indicentes abrogare, aut in illis dispensare: Ergo absque fundamento aliter ex concessione mariti, posse matrem transeuntem ad secundam vota tutelam filiorum retinere.

4. Verùm difficultas est, cum mater secundò nubens amittat filiorum tutelam ipso iure etiam in conscientia, an sufficiat ad hanc poenam incurrendam matrimonium ratum esse, tamen si consummatum non sit. Et affirmatiuè respondet Sanchez, *loc. cit. n. 6.* cum Baldo, Gabriele, Neuo, & alijs: Ego verò magis adhæreo opinioni negatiuæ Castri Palaus, *n. 4.* quia Textus de transitu ad secundas nuptias expressè locuti sunt: nuptiæ autem proprie non sunt quouique matrimonium sit consummatum. Præterea hæc leges pœnales, & correctoriæ non debent extendi, sed potius restringi, ac proinde de Matrimonio in suo esse perfectò, quale est consummatum intelligi debent. Sicuti docuerunt Rom. *singul. 229. §. in habet quod mater, & c. Neuzanus lib. 2. Sylue nuptialis, n. 50. Doctus, q. 266. n. 5. Gozadinus consil. 18. n. 4. Menochius de arbitra. casu 151. num. 8.* Et hos casus adnotare volui in gratiam Dominorum Aduocatorum; & quia sæpius in praxi occurrere possunt.

L A V S D E O.